

Ambitiedocument EBWB West-Brabant 2030: West-Brabant in transitie naar de nieuwe economie.

In West-Brabant staat de ‘triple helix’, de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid in de vorm van de Economic Board West-Brabant, aan de lat voor de economische ambitie en economische agenda van de regio met als doel het regionale economisch ecosysteem te versterken.

Deze ambitie formuleren we in een snel veranderende wereld die grote impact heeft op de manier waarop we in onze regio leven en hoe we de rol van de economie in de samenleving definiëren.

We staan op een punt waarbij we met snelheid stappen moeten zetten om een antwoord te bieden op ontwikkelingen zoals klimaatsverandering, digitalisering, grondstoffenonzekerheid, inflatie, toenemende sociale ongelijkheid, etc. Deze factoren beïnvloeden in directe zin onze economie en daarmee onze welvaart en het welzijn in onze regio.

Door het regionale economisch ecosysteem te versterken willen we onze economie inzetten voor positieve verandering rondom deze ontwikkelingen. Dat moet op een andere manier dan we gewend zijn. Het dominante paradigma in de economie, namelijk het realiseren van financiële groei en winst als hoogste prioriteit met behulp van natuurlijke hulpbronnen, is onhoudbaar geworden gezien de huidige economische groei een (te) hoge druk legt op onze planeet en samenleving¹. Al vijftig jaar geleden, in 1972, stelden onderzoekers van het Massachusetts Institute of Technology in het rapport ‘The Limits to Growth’ de consequenties van economische groei en de eindigheid van onze natuurlijke hulpbronnen aan de orde². Vasthouden aan almaar meer economische groei zou op den duur ten koste gaan van de gezondheid van planeet en mens. We hebben daarom een andere economie nodig.

¹ https://www.avans.nl/binaries/content/assets/nextweb/onderzoek/sustainable-business/ava210159_lectorale-rede_online.pdf

² <https://www.donellameadows.org/wp-content/userfiles/Limits-to-Growth-digital-scan-version.pdf>

Zowel de discussie over als de beweging naar een ander en nieuw economisch systeem is vol energie. Een voorbeeld is het B Corporation netwerk waarbij meer dan 5000 bedrijven zich wereldwijd verenigen in het streven om ondernemerschap in te zetten als 'force for good' met als uitkomst een inclusieve, sociale en regeneratieve economie³.

West-Brabant zet in op een 'nieuwe economie'

De samenleving is in transitie naar de nieuwe economie, die economie is groen, duurzaam, sociaal en digitaal. In deze nieuwe economie gaan positieve financiële resultaten samen met de zorg voor onze planeet en mensen. Positieve maatschappelijke impact staat op gelijke voet met financiële groei⁴.

Het CPB beschreef in 2011 de twee kanten van de transitie naar een nieuwe economie met 'duurzame, groene groei' waarbij enerzijds nieuwe kennis, nieuwe werkgelegenheid en nieuwe sectoren zich ontwikkelen maar anderzijds het in sommige sectoren tot kapitaalvernietiging, faillissementen en een afname van de werkgelegenheid leidt⁵.

RaboResearch (2021) schrijft in recent onderzoek dat bedrijven zich bewust moeten zijn van de ingezette transitie naar de nieuwe economie. Om competitief en relevant te blijven dienen ze mee te bewegen en middels innovatie de kansen benutten die bij transities horen⁶.

Gezien het belang van de economie voor de welvaart en het welzijn in onze regio en de sterke vertegenwoordiging van het MKB is het essentieel dat deze transitie tijdig wordt gemaakt. Voor ondernemers betekent dit dat zij aan de slag moeten met zeven dimensies die betrekking hebben op de maatschappelijk impact, te weten: nieuwe rijkdom, werkelijke prijzen, ecologische integriteit, grondstof-kringloop, inclusiviteit en gelijkheid,

³ <https://www.bcorporation.net/en-us/>

⁴ <https://25cjk227xfsu3mkyfg1m9xb7-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2020/07/2020-14-Nieuwe-economie-index.pdf>

⁵ <https://www.cpb.nl/sites/default/files/publicaties/download/cpb-policy-brief-2011-12-groene-groei-een-wenkend-perspectief.pdf>

⁶ <https://economie.rabobank.com/publicaties/2021/januari/coronacrisis-splijtzwam-voor-transitie-naar-een-nieuwe-economie/>

transparantie en niet-fossiele energie⁷. Deze zeven dimensies zijn opgenomen in de Nieuwe Economie Index voor Transitie (NEx-T) (onderstaande afbeelding) waarmee de transitie van het bedrijfsleven naar de nieuwe economie kan worden gemeten.



Economische structuur van West-Brabant

Wanneer naar de economische structuur van West-Brabant wordt gekeken blijkt uit onderzoek door Birch en Utrecht University (2022) dat de regio veel, maar ook gespreide bedrijvigheid heeft: gespreid over sectoren en verspreid over de uitgestrekte regio. West-Brabant speelt een rol in meerdere van de tientallen onderzoeks- en innovatiesystemen die ons land telt maar speelt nauwelijks een leidende rol in de nationale innovatiesystemen door het ontbreken van een universiteit en de beperkte aanwezigheid van systeembedrijven in de regio. Het MKB is daarentegen zeer sterk vertegenwoordigd⁸. Ook het middelbaar en hoger onderwijs zijn goed vertegenwoordigd.

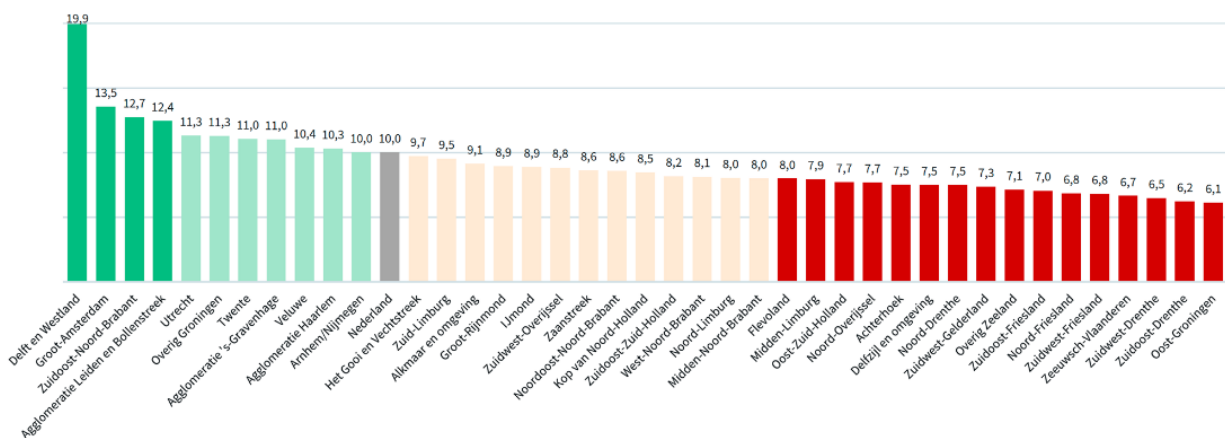
De economische structuur van West-Brabant kan verder als volgt worden gedefinieerd:

⁷ <https://25cjk227xfsu3mkyfg1m9xb7-wpengine.netdna-ssl.com/wp-content/uploads/2020/07/2020-14-Nieuwe-economie-index.pdf> en <https://www.rabobank.nl/kennis/s011116445-krappe-voldoende-voor-nederlandse-bedrijven-in-transitie-naar-nieuwe-economie>

⁸ Onderzoek uitgevoerd in opdracht van REWIN.

- De meerderheid (55%) van de banen in West-Brabant zit in de bedrijfstakken Groot- en detailhandel, Overige zakelijke dienstverlening, Gezondheidszorg en Industrie. West-Brabant heeft daarmee een economie die maar beperkt schokgevoelig is.
- In de periode 2015 tot en met 2022 is het aantal bedrijfsvestigingen in West Brabant gestegen van ongeveer 60.000 tot en met ongeveer 80.000. Deze forse toename is overigens niet uniek voor West Brabant, ook in andere regio's is die toename te zien, hoewel die toename niet altijd in dezelfde mate blijkt te zijn.
- Ten opzichte van de regio's Midden-Brabant, Midden-Limburg, Achterhoek of Noord-Overijssel zijn er in West-Brabant relatief veel startups. Alleen de regio Zuidoost-Brabant en de agglomeratie Haarlem hebben een hogere startup dichtheid. Relatief nog beter doet West-Brabant het wanneer het aantal scale-ups in de regio wordt vergeleken met deze regio's.

Wanneer naar het regionale economisch ecosysteem van West-Brabant wordt gekeken op basis van de Entrepreneurial Ecosystem-benadering, waarin regio's op de tien elementen voor een ondernemende economie worden vergeleken, dan behaalt West-Brabant een score die lager is dan het Nederlandse gemiddelde en neemt daarmee de 22e plek in van de 40 regio's in Nederland (zie onderstaande afbeelding). Voor de periode van 2018 - 2022 bezien heeft de regio een viertal posities verloren ten opzichte van andere regio's in Nederland⁹.



⁹ <https://www.entrepreneurialecosystemobservatory.nl/entrepreneurial-ecosystem-index-2022/>

Specifiek geldt voor West-Brabant dat wanneer naar de onderliggende elementen van de index wordt gekeken in het West-Brabantse ecosysteem 'leiderschap' en 'netwerken' en in mindere mate 'kennis' extra aandacht vragen in de nieuwe regionale economische strategie. Het versterken van deze elementen en de onderliggende economische structuur als geheel zal sterk bijdragen aan het realiseren van de ambitie.

Het is daarbij van belang om te beseffen dat regionaal economische ontwikkeling padafhankelijk is en wordt bepaald door de historische structuren en eerdere gebeurtenissen. De ambitie en strategie dienen dan ook aan te sluiten bij de economische structuur en dynamiek van de regio¹⁰.

Ambitie 2030: de triple helix werkt aan de nieuwe economie in West-Brabant

De Economic Board West-Brabant heeft vanuit de kracht van de triple helix samenwerking, het (economische) karakter van de regio, in het perspectief van de nieuwe economie de volgende ambitie voor West-Brabant in 2030 geformuleerd:

West-Brabant is in Nederland dé voorloper in de transitie naar de nieuwe economie en is de plek voor innovatieve ondernemers die daaraan bijdragen.

Deze ambitie helpt ons momentum te creëren in de ontwikkeling naar de nieuwe economie voor West-Brabant die een positieve bijdrage levert aan de maatschappelijke vraagstukken waaraan we werken.

Om deze Economische Ambitie 2030 te realiseren worden door de Economic Board West-Brabant twee Economische Agenda's (2023-2026 en 2027-2030) opgesteld waarin per agenda de strategie voor vier jaar is vastgelegd. We houden daarbij vast aan de Entrepreneurial Ecosystem-benadering. Vanuit de agenda's bouwen we op basis van het economisch karakter van de regio met elkaar verder aan een regionaal ecosysteem

¹⁰ <https://www.pbl.nl/publicaties/stedelijke-regios-als-motoren-van-economische-groei>

waarbij samenwerking ontstaat rondom kennis, bedrijvigheid en innovatie om zo een bijdrage te leveren aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en daarmee aan de brede welvaart voor de inwoners van de regio.

De uitdaging om tot realisatie van deze ambitie te komen, is niet alleen iets voor het bedrijfsleven of de overheden of de kennisinstellingen, maar vraagt om intensieve samenwerking tussen deze partijen in West-Brabant en daarbuiten. Het is van belang dat de agenda's van de triple helix partners op elkaar inhaken en bij elkaar aansluiten om gezamenlijk bij te dragen aan de gestelde ambitie.

De Economic Board West-Brabant, in samenwerking met ontwikkelingsmaatschappij REWIN West-Brabant, brengen het triple helix werkveld (buiten de EBWB) bij elkaar, om de Economische Agenda en strategie te concretiseren én om daar gezamenlijk uitvoering aan te geven. Succesvolle samenwerking tussen de triple helix partners vraagt om gedeeld begrip van de opgaven en gedeelde belangen waarvoor zij zich samen geplaagd zien en de kansen die daarmee samenhangen.

In de Entrepreneurial Ecosystem-benadering werken deze partijen met elkaar samen in een dynamisch netwerk en beïnvloeden zo de elementen van het regionale ecosysteem. Ondernemerschap in de vorm van startups, scale-ups en snelgroeiend, innovatief MKB is de output van het ecosysteem. Zij creëren daarmee nieuwe waarde. De mate van de output in de vorm van economische en maatschappelijke waardecreatie is afhankelijk van de kracht van het ecosysteem¹¹.

¹¹ <https://www.entrepreneurialecosystemobservatory.nl/wp-content/uploads/2022/08/Rapport-Entrepreneurial-Ecosystem-Index-2022-SEEO-V4.pdf>



Economische Agenda West-Brabant 2023-2026

De Economische Agenda West-Brabant voor de periode 2023-2026 beschrijft de uitwerking van de strategie van de Economic Board West-Brabant in een meerjarenagenda. In de agenda is vastgelegd op welke wijze wordt gewerkt aan de versterking van de economische structuur die bijdraagt aan de transitie naar de nieuwe economie. De agenda heeft als doel de transitie naar de nieuwe economie in West-Brabant te versnellen. De agenda wordt jaarlijks geactualiseerd.

Op hoofdlijnen wordt in de agenda, in lijn met de ambitie, vanuit de (overlappende) thema's 'Duurzame Economie' en 'Innovatief Ondernemerschap' ingezet op vier programma's waarbinnen de samenwerking tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid de komende vier jaar verder gestalte krijgt.

Binnen het thema 'Duurzame Economie' kan vanuit de kracht van de triple helix antwoord worden gegeven op de maatschappelijke uitdagingen zoals vermindering van de broeikasgasuitstoot, productie van gezond, veilig en duurzaam voedsel, een halvering van het grondstoffengebruik in 2030, eind- en restproducten van de landbouw worden zo hoog mogelijk tot waarde gebracht (kringlooplandbouw) en kunnen andere kansen worden gegrepen die de transitie naar de nieuwe economie met zich meebrengt.

Het thema 'Duurzame Economie' wordt geëffectueerd in de programma's 'Circulair Ondernemen' en 'Plantbased Ondernemen'. Vanzelfsprekend versterken en overlappen deze programma's elkaar. Het programma Circulair Ondernemen is meer generiek en richt zich op het bevorderen van circulariteit in alle sectoren van West-Brabant startend waar de impact het grootst is. De sterke vertegenwoordiging van de maakindustrie en bouwsector in de regio waar in het bijzonder de grondstoftransitie een positieve impact kan hebben op de grondstofzekerheid en ecologie vormt het startpunt. Het programma Plantbased Ondernemen heeft als doel een kansrijke sector met kritische massa en een groot potentieel voor de toekomst van West-Brabant te ontwikkelen door het verdienvermogen van deze sector en zijn potentie tot het oplossen van maatschappelijke uitdagingen te versterken. De agro & biobased bedrijvigheid is de meeste kansrijke sector in West-Brabant om zich tot ontwikkelen tot de drager van een nieuwe economie. Er is een sterke uitgangspositie om voorop te gaan in Nederland en Europa bij de transitie van dierlijke eiwitten naar plantaardige eiwitten. Hetzelfde geldt voor de transitie naar plantaardige non-food toepassingen t.o.v. niet hernieuwbare non-food toepassingen.

Het thema 'Innovatief Ondernemen' dat bestaat uit de programma's 'Startup & Scale-up' en 'Innovatief MKB' heeft als doel om tot meer succesvol en impactvol startup, scale-up en innovatief MKB ondernemerschap te komen. In de programma's wordt binnen de triple helix samenwerking nadruk gelegd op de wijze waarop innovatieve, snelgroeiende ondernemers meer positieve maatschappelijke impact kunnen maken hand in hand met financiële groei en wordt het netwerk bij elkaar gebracht om kort cyclisch succesvolle innovaties te implementeren. Dit vindt plaats binnen een goed werkend ondernemersecosysteem, waarin de relevante spelers actief zijn en elkaar weten te vinden, startups nieuwe kennis toepassen in marktintroducties en scale-ups en innovatief MKB nieuwe producten (internationaal) opschaaft om impact te maken. We rekenen op een actieve deelname van ondernemersorganisaties die in verbinding staan met alle bestaande bedrijven en op leiderschap bij ondernemers die zich willen inzetten voor de gezamenlijke ambitie.

In samenwerking tussen deze programma's wordt in het bijzonder aandacht besteed aan het versterken van netwerken, leiderschap en ontwikkeling en toepassing van nieuwe gerelateerde kennis. Vervlochten in de vier programma's wordt op basis van de competenties in de regio voortgebouwd op robotisering, digitalisering en AI ten behoeve van de ambitie. Dit geldt ook voor de inzet van creatieve denkkraft.

Slotwoord

We hebben ten tijde van de Economische Agenda die loopt t/m 2022 in de door ons aangewezen prioritaire sectoren veel impact gemaakt. We kunnen terugkijken op successen als het ontstaan van het Connected netwerk binnen de logistiek, Delta Agrifood Business, Breda Robotics, Green Protein Excellence Center, B'WISE, etc. Die successen behaalden we nooit alleen maar altijd in gezamenlijkheid. We kunnen dan ook met trots terugkijken op hetgeen we hebben behaald. Daarbij is de samenwerking tussen de triple helix versterkt en hebben we de samenwerking met Zeeland, provincie Brabant, Midden-Brabant en andere (Brabantse) regio's verdiept. We beschikken over de kracht om echt impact te maken en doen dit samen.

Samen kunnen we de volgende stap zetten om met elkaar in de regio de gestelde ambitie te bereiken. Ondanks het feit dat we nog niet alle antwoorden op alle vragen hebben en er ongetwijfeld nieuwe vraagstukken zullen ontstaan hebben we geleerd dat samenwerking resulteert in succes ook al is dat niet altijd gemakkelijk. We deden dat met vallen en opstaan maar met het West-Brabantse karakter waarin we niet opgeven maar doorgaan. Met elkaar vormen we het ecosysteem, dus samen bepalen we hoe sterk dat is. Continue afstemming van onze ambities, plannen en projecten in de richting van de gestelde ambitie en verdieping van onze samenwerking blijven een cruciale factor voor ons gezamenlijk succes.